

Список використаних джерел

1. Антонович Є.А., Захарчук-Чугай Р.В., Станкевич М.С. Декоративно прикладне мистецтво. Л.: Світ, 1992. 271 с.
2. Вакуленко Т. У родинному інтер'єрі. *Народне мистецтво*. 2002. №3-4. С. 10-13.
3. Декоративно-ужиткове мистецтво. Словник. Львів, Афіша. 2000. С. 112-114.
4. Кириченко М.А. Український народний декоративний розпис: Навчальний посібник. К.: Знання-Прес, 2006. 228с.
5. Кравченко Я. Методичні рекомендації до вивчення курсу «Українське декоративно-прикладне мистецтво». Українське народне малювання. Львів, 1991. Випуск № 6.
6. Любарська Л.М. Образотворче мистецтво. Підручник для 2 класу. К.: Форум, 2003. 127с.
7. Любарська Л.М. Образотворче мистецтво. Підручник для 4 класу. К.: Форум, 2004. 160с.
8. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навчальний посібник. К.: 2007. С. 267-299.
9. Педагогіка в запитаннях і відповідях: Навчальний посібник. К.: Знання, 2006. 252с.
10. Приймаченко М.: Альбом. К.: Мистецтво, 1989. 132 с.
11. Програми для середньої загальноосвітньої школи. 1-4 класи. К.: «Початкова школа». 2007. 432с.
12. Смолій Ю. Петриківський цвіт на Володимирській гірці. *Народне мистецтво*. 2001. №3-4. С. 16-19

Пакконен В., викладач,
Комунальний початковий спеціалізований
мистецький навчальний заклад
«Зіньківська мистецька школа
імені П. К. Батюка»
(м. Зіньків)

ЕКСКУРС В ІСТОРІЮ ЗОБРАЖЕННЯ МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ У КАРТИНАХ ХУДОЖНИКІВ РІЗНИХ ЕПОХ

Гарна картина, як і хороша музика, викликає в нас емоції, якими художники наповнювали свої картини. Їх співучість, лінії і фарби створюють певний «музичний» ритм. Полотна самі по собі, звичайно, не видають звуків, навіть, якщо на них зображені музиканти. Це досягається особливими виразними засобами, властивими живопису. Зміст зображення дає можливість краще зрозуміти задум художника, отримати більш яскраве уявлення про епоху, в яку воно було створено.

Музичні інструменти цікавили багатьох художників і часто ставали головними героями картин. Зображення музичних атрибутів і сцен музикування займає значне місце в живописі світової художньої культури.

Перші зображення музикантів знаходимо в Єгипті, де на стінах храмів відображені музичні ансамблі – чоловіки та жінки, які грають на кіфарі, лютні, авлосі. Деякі музичні

інструменти символізують музи і є їх невідмінними атрибутами. Так, для Кліо (муза історії) – це труба; для Евтерпи (музика, лірична поезія) – флейта; для Талії (комедія, пасторальна поезія) – невелика віола; для Мельпомени (трагедія) – горн; для Терпсихори (танець і пісня) – віола, ліра або інший струнний інструмент; для Ерато (лірична поезія) – тамбурин, ліра, рідше трикутник або віола; для Калліопи (епічна поезія) – труба; для Полігмнії (героїчні гімни) – орган-портатив, рідше – лютня. Всі музи, крім Уранії, мають серед своїх символів музичні інструменти, що пояснюється тим, що в античну епоху вірші різних жанрів виконувалися співуче з музичним супроводом. Тому і музи мали кожна свій інструмент.

З поширенням християнства художники часто зображують янголів з музичними інструментами (орган, лютня, скрипка, флейта, арфа, цимбали, тромбон, віола-да-гамба) та янголів, які співають. Серед них італійський художник Мелоццо да Форлі (1438-1494), який розписував бібліотеку Ватикану; Сандро Ботічеллі (1445-1510) та інші.

З другої половини XVI століття художники починають підкреслювати красу музичних інструментів. Це видно на картині «Музикантки» («Women playing instruments») художника італійського Відродження Якопо Тінторетто (1518-1594), який на своєму полотні зумів з майстерною точністю передати естетику самих інструментів. На картинах Ієроніма Босха (-1516) – великого майстра містичних фантазмагорій – музичні інструменти часто опиняються поруч із зображеннями трапези як символ спокуси і гріха. На полотні німецького живописця Ганса Гольбейна Молодшого (1497-1543) «Посланці» музичні інструменти не просто фон, вони несуть глибокий символічний зміст, стають повноцінною частиною сюжету твору. Звернемо увагу на лютню, у якої порвана одна струна і яка трактується як знак церковного розколу, що пов'язаний з реформами Мартіна Лютера. А у відкритій книзі, яка лежить поруч з лютнею, німецькою мовою написані церковні гімни, перекладені реформатором. Цікаві зображення музичних інструментів на полотні нідерландського живописця Яна Брейгеля Старшого (1568-1625) «Слух». Полотно входить до циклу п'яти алегоричних зображень відчуттів. На центральному фрагменті картини зображений клавесин, орган-позитив, тромбон, віола, барабан, набір поперечних флейт у футлярі, тенорові віоли, скрипка, маленькі дзвіночки, мисливські ріжки та багато іншого. В даному випадку предметна краса речей стоїть на одному рівні з семантичним трактуванням музичних інструментів.

І хоча в давнину, особливо в епоху Ренесансу, живописці дещо зверхньо дивилися на музикантів, так як тоді у мистецтві домінував саме живопис, в деяких картинах де зображується музикування, вони ж все таки намагалися підказати глядачеві, що ж виконується героями їх сюжетів. Картина «Музикантки» – одна з найвідоміших робіт невідомого нідерландського художника, якого називають Майстром жіночих напівфігур, – демонструє, що нотна книга містить арію «Я дам вам радість» французькою мовою (музика Клодена де Сермізі, вірші Клемана Маро). На картині італійського художника епохи Відродження Мікеланджело Караваджо (1571-1610) «Лютність» юнак виконує мадригал композитора Якоба Аркадельта «Ви знаєте, що я вас люблю».

У рамках бароко народився жанр Vanitas – натюрморти, що символізують життєві дрібниці, що не пов'язані зі справжніми цінностями життя. Такі картини оповідали про тлінність людського буття, скороминучість людського життя і земних насолод. Пітер Клас (1597-1661) на полотні «Vanitas зі скрипкою і склянню кулею» майстерно розмістив

автопортрет на кулі, і тому, незважаючи на наявність черепа, робота не викликає гнітючого враження. Гарний скляний келих перевернуто, символізуючи швидкоплинність задоволень. Але скрипка придатна для гри, здатна видавати чарівні звуки, а значить яке б не було коротке життя – воно прекрасне. Працював у цьому жанрі і Еварісто Баскеніс (1617-1677). Майстер створив близько 600 натюрмортів з музичними інструментами. Змінюючи композицію, світло, колорит, набір інструментів, навколишній інтер'єр, автор ніби намагався засобами живопису перемотати музику, довести перевагу образотворчого мистецтва. Музика існує лише на сторінках списаних нотними знаками, її ніхто не чує.

Натюрморт видатного представника епохи Просвітництва Жана Батиста Сімеона Шардена (1699-1779) «Музичні інструменти та корзина з фруктами» являє собою теплу картину. Гітара з блакитною стрічкою, флейта, ноти, бубон і корзина – все становить єдине ціле з природою, що оточує ці предмети і є втіленням самого життя.

У XVIII столітті в епоху бароко полотно француза Жана-Батіста Удрі (1686-1755) «Натюрморт зі скрипкою», написане в 1730 році, не несе в собі ніякого філософського підтексту, надаючи можливість глядачеві споглядати красиві речі.

Зображення музичних інструментів у XIX столітті в стилі «імпресіонізм» викликають у художників інтерес через форми і колір, гарне поєднання відтінків, до прикладу натюрморт Едуарда Мане (1832-1883) «Гітара і капелюх»

Нові тенденції живопису кінця XIX – початку XX століття змінюють сприйняття навколишнього світу. Роботи французького постімпресіоніста Поля Сезанна (1839-1906) перестають бути просто копією реальності, а стають конструкцією. У полотні «Натюрморт з яблуками та трубою» художник вдається до деформації предметів, свідомо порушує їх симетрію.

Художники-фовісти (французький живопис кінця XIX – початку XX ст.) заперечують норми і закони сприйняття мистецтва; головне їхнє завдання – відобразити яскравість першого сприйняття кольору. На картині Анрі Матісса (1869-1954) ми бачимо відчинене вікно з видом на море, а виразний синій колір відкритого футляра притягує наш погляд до інструменту: він спокійно дрімає. Вся атмосфера композиції створює радісний спокій. Час тут ніби зупинився.

Тема музичних інструментів є і у художників-авангардистів. Пабло Пікассо (1881-1973) створив величезну кількість натюрмортів, в яких головним об'єктом зображення була скрипка, до прикладу «Скрипка і гітара», яка розчленована на безліч плоских елементів: візерунки, шматок грифа, куски шпалер, частинки скрипки. Робота Жоржа Брака (1882-1963) «Скрипка і палітра» транслює лише натяк на реальність, предмет деформований, різні кути сприйняття накладені один на одного. Експерименти з простором і часом продовжили італійські футуристи. Рене Магріт (1898-1967) використовує образи музичних інструментів у вогні. Це передає ідею про те, що кожен об'єкт із реального світу насправді неоднозначний. В роботі Сальвадора Далі (1904-1989) «Ластівчин хвіст» віолончель є лише частиною символічного дійства. Речі агресивні, в них не залишилося їх власного буття, вони живуть лише в проекції переживань автора.

Тему зображення музичних інструментів у картинах художників різних епох можна вивчати нескінченно, так як велика кількість таких картин показує, що живопис і музичне мистецтво тісно пов'язані між собою, бо з давніх-давен розвивалися одночасно. Так в

музичній та живописній композиції діють споріднені закономірності. Художники прагнули зображувати музичні форми, а композитори – музичні замальовки.

Список використаних джерел

1. Газарян С. С. В мире музыкальных инструментов. М. : Просвещение, 1989. 192 с.
2. Каган М. С. Морфология искусства. М. : Искусство. 1972. 440 с.
3. Майкапар А. Песня, звучащая в картине. *Музыкальная жизнь*. 1981. № 19. С. 18-19.
4. Соколов М. Н. Бытовые образы в западноевропейской живописи XV-XVII веков. М. : Изобразительное искусство. 1994. 287 с.
5. Фарінг С. Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення. Харків : Vivat, 2019. 576 с.

Перекрестова О., викладач,
Полтавська міська школа мистецтв
«Мала академія мистецтв»
імені Раїси Кириченко
(м. Полтава)

ВИХОВАННЯ ПІАНІСТА В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

На сучасному етапі суспільного життя все більшого значення набуває естетичне виховання, метою якого є формування естетичної культури особистості. Функціонування й розвиток суспільства тісно пов'язані з рівнем розвитку мистецтва. Музика як один із видів мистецтва набуває у цьому процесі важливого значення. Протягом багатьох століть вітчизняна та світова музична культура накопичувала в собі духовні цінності суспільства. Історичне становлення та розвиток країн, їх гуманітарної складової доводить, що розширення музичного простору суспільства є культуротворчим фактором його розвитку.

Провідне місце серед усіх психоемоційних чинників впливу на людину посідає музичне мистецтво, оскільки найбільш природно і тонко торкається найрізноманітніших струн чутливої душі. Музика має невичерпні ресурси для естетичного, емоційного, інтелектуального, морального розвитку дитини, формування її творчого потенціалу, становлення творчої активності тощо. Музика покликана розвивати почуттєво-емоційну сферу людини, формувати музичні смаки, розвивати музичне сприйняття, навчати співпереживати.

У період зміни ціннісних пріоритетів істотно зростає соціальна значущість позашкільних закладів, робота яких має будуватися, насамперед, з урахуванням інтересів, потреб і ціннісних орієнтацій дітей та молоді.

Розв'язанню основних проблем фортепіанної педагогіки та виконавства, зокрема, формуванню виконавських навичок піаністів, були присвячені наукові праці Е. Абдулліна, О. Алексєєва, Г. Артоболевської, Л. Баренбойма, Н. Герасимової-Персидської, Л. Гінзбурга, О. Гольденвейзера, М. Зільберквіта, Д. Кабалєвського, Г. Когана, Н. Корихалової, Є. Лібермана, С. Мальцева, Я. Мільштейна, Г. Нейгауза, О. Ніколаєва, Н. Перельмана,